

Sulkeutuneisuuden aikaa, toverit

Filosofihaastatteluisa piina-
penkki on yleensä ihmis-
kasvoinen ja haastattelijat
kaukana Salmén–Oksala-koulu-
kunnan revolverimeiningistä. Filo-
sofi pääsee toistamaan samat asiat,
jotka hän on jo todennut kirjoissaan,
eikä hankalia vasta-argumentteja le-
vitellä. Tämän sai tuta myös Alain
Badiou viime vuoden lopulla Marios
Constantinoun ja Norman Madar-
raszin haastattelussa *Environment
and Planning* -lehden D-vihossa
Society and Space numero 27. Haas-
tattelijakaksikko ei hiillostanut vaan
päästi Badioun esittelemään ajatuk-
siaan kaikessa rauhassa, omin sanoin
ja vailla järjen kahteita.

Poliittisilla linjauksilla pelin
avannut Badiou kiinnitti huomionsa
avoimuuden käsitteen paradokseihin.
Koska taloudellisen avoimuuden
puolestapuhujat vastustavat ihmisten
vapaata liikkuvuutta, ”avoimuus”
on hänen mukaansa ennen kaikkea
markkinatalouspropagandaa. Filoso-
fiassa tällaisen avoimuuskäsityksen
lähtölaukauksen ampui varsinaisesti
Karl Popper, mutta samaan kuppi-
kuntaan kuuluvat Badioun katsan-
nossa myös sellaiset vitalistiryhmän
miehet kuten Bergson ja Deleuze.
Badiou kiistää avoimen ja suljetun
välisen hierarkian, sillä nykykapi-
talismmin ohella avoimuutta ylisteli
myös 1800-luvun imperialismi, kun
taas esimerkiksi rakkaussuhteet tai
luonnolliselle kielelle kääntymätön
matematiikka edustavat tyypillisesti

suljettuutta. Sulkeutuneisuudesta on
etua esimerkiksi silloin, kun vallan-
kumouksellinen valtio sulkee rajansa
maailmanmarkkinoilta. Avoimuus-
della ei ole oikeutta esiintyä jyvästönä
sulkeutuneisuuden akanastossa.

Filosofille epätyypillisesti Badiou
esittää konkreettisen ehdotuksen.
Hän kehottaa perustamaan rans-
kalais-saksalaisen valtion, joka jar-
ruttaisi Yhdysvaltain kansainvälisen
hegemonian leviämistä ja toisaalta
olisi jo nähtyjä historiallisia valtioita
ja EU:ta alttiimpi uusiin kokeiluihin.
Badiou ei pidä ehdotettaan totuuteen
vaan olevaan maailmanjärjestykseen
perustavana, realistisena. Sille ei
hänen mukaansa tarvitse hakea tukea
filosofisesta totuudelle omistautumi-
sesta.

Matematiikan filosofiasta pu-
huessaan Badiou alkaa kuitenkin
muistuttaa ikiliikkujan keksijää. Ma-
tematiikka on hänen mukaansa kai-
kista formalismeista riippumatonta
tiedettä olemisesta olemisena, mutta
matematiikan ja ontologian samas-
tavan Badioun juttuja ei enää erota
kylähullujen tarinoista. Maineellaan
Badiou kuitenkin varmistaa kuuli-
jakunnan ekstravaganteimmillekin
teorioilleen. Tahtomattaan hän tulee
todistaneeksi, että postmodernin kri-
tiikilläkin on aikansa ja paikkansa.

Zombie ja kummitusjuna

Ovidiu Tichindeleanu kir-
joitti *Radical Philosophy*
numerossa 159 (tammi-
helmikuu 2010) antikommunismista
ja sen ylittämistä Romaniassa.

Siinä missä kommunismi merkitsi
tulevaisuudelle avointa utopiaa,
kommunismien jälkeistä aikaa leimaa
sulkeutuneisuus, sillä ”teknokraat-
tinen pragmatismi poistaa ideologian
roolin politiikasta”. Kommunisti-
kausi nähdään enää pelkäksi ruo-
dustapoistumiseksi edistyvän län-
simaisen moderniteetin marssilla,
eikä Itä-Euroopalle ole jätetty muuta
mahdollisuutta kuin ottaa itse aihe-
uttamansa historiallinen viive kiinni.

Kommunismien stigmatisointiin
kyllästynyt Tichindeleanu huo-
mauttaa, että jo ’kommunismien
vararikko’ on voitontavoittelun nä-
kökulmasta muodostettu käsite.
Vuoden 1989 jälkeen kommunismien
kriitikille koittivat kuitenkin otol-
liset päivät, ja Stéphane Courtois’n
toimittama *Kommunismien musta
kirja* nousi *bestselleriksi* myös Ro-
maniassa. Mutta kriittinen ajattelu
hylättiin, kun maa siirrettiin talous-
järjestelmästä toiseen ja ihanteiden
etumerkit vaihdettiin. Todellisten
parannusten sijasta tarmo tuhlatiin
menneisyyden mustamaalaamiseen
niin, että innokkaimmille antikom-
munisteille Romanian nykyongel-
matkin ovat vain ja ainoastaan Ceau-
cescun kauden syytä.

Tichindeleanu antaa ymmärtää,
että uudistusmielisen kuorrutuksen
alta paljastuvat pyrkyryyspäämäärät.
Hänen mukaansa kommunismien
kauden romanialaiset toisinajattelijat
onnistuivat järjestelmän vaihtuessa
muuttamaan symbolisen pääomansa
poliittiseksi. Elitistinen heideggerismi
nousi kunniaan, ja eliitti- ja mas-
sakulttuurin hierarkia palautettiin.
Outoa ilmiössä on se, että vaikka
intellektuelleista ei Romaniassa ollut
vastustamaan kommunistisen jär-
jestelmän vinoutumia toisin kuin

työläisistä, uushistoriankirjoituksessa proletariaatin ponnistukset on unohdettu.

Historiaa kirjoitetaan itse asiassa vanhaan totalitaristiseen tyyliin. Joulukuussa 2006 sai loppuraporttinsa valmiiksi komitea, jonka tarkoituksena on poistaa entiset kommunistit Romanian poliittisesta elämästä. Raportissa ihmetellään, miksi massat eivät ihannoit kulttuurieliitin kommunisminvastaisia rientoja vaan nostalgisoivat vanhoja huonoja aikoja. Tichindeleanun mukaan monet raportin kirjoittajista ovat antaneet ymmärtää, että kommunistisymbolien ja -propagandan kieltämisen ohella raportin julkilausumattomana tavoitteena on poliittisen vasemmiston poistaminen kaikki tyynni, sillä Romanian älymystö on niin tiukasti naimisissa uuskonservatiivien kanssa, ettei se voi olla tekemättä vastapalveluksia.

Kriittisesti raporttiin suhtautuvia julkaisuja on kuitenkin ilmestynyt. Tichindeleanu sanoo, että kommunistikauden loppuvaiheissa itsehallinto ja autonomia kuplivat purkautumisvalmiudessa pinnan alla, mutta järjestelmänvaihdoksen jälkeen ne ylikoodattiin nationalismilla ja kullutusindividualismilla. Tichindeleanu toteaa, että kommunismi on yhä olemassa ajatushorisonttina, ristiriitana, jossa se ei ole sen paremmin kuollutta kuin elävääkään. Reaalisosialismin zombi ei ehkä ole järin elävä, mutta vaikea sitä on tappaakaan. Kirjoittajarintamien kiistellessä 20 miljoonaa romanialaista odottaa, milloin läntinen järjestelmä tuo heidän elämäänsä luvattuja parannuksia 20 vuotta jatkuneen kurjistumisen sijasta.

Seksitutkijan mysteerit

Vanha hokema kertoo, että porno kovettaa alhaalta ja pehmentää ylhäältä. Useasti ja moniaalla pornon voittokulkua ilolla tervehtinyt seksitutkija ja filosofi Tommi Paalanen esittelee *Tieteessä tapahtuu* -lehdessä (8/09) seksitutkija Osmo Kontulan teoksen *Between Sexual Desire and Reality. The Evolution of Sex in Finland* (Väestöliitto 2009), jonka biologistinen nimi saattaa herättää hämmennystä yhdessä jos toisessakin. Kyseessä on englanninkielinen tiivistelmä Kontulan tutkimuksesta *Halu & intohimo* (Otava 2008).

Tutkimuksellisesta luonteestaan huolimatta Kontulan teoksessa on lähdeviitteitä hyvin niukasti. Jos tutkija tuntee asiansa, sitä ei tarvitse todistaa. Jos tutkija ei todista asiaansa, hän tuntee sen. *Q.E.D.* Sisältö sen sijaan on tuttua huttua: 1970-luvulta lähtien asenteet ovat liberalisoituneet, ja erityisesti nuoriso on löytänyt itsetyytytyksen ja pornografian ilot. Saman tien Paalanen unohtaa sitten muun väestön ja toteaa, että ”nämä trendit osoittavat, että seksuaalikulttuurissa painopiste on siirtynyt pois päin sosiaalisten instituutioiden vallasta kohti yksilökeskeistä ajattelua”.

Koska Kontula ei ota trendeihin suoraan kantaa, Paalanen tarjoutuu tekemään sen hänen puolestaan: ”hänen tavastaan kuvailla muutosten dynamiikkaa voi päätellä hänen kannattavan kaikkea sellaista vapautumista, joka tuo muassaan seksuaalisen hyvinvoinnin lisääntymistä.”

Kontula ei siis vastusta hyvinvointia. Näkökulma on vankasti kansanterveydellinen.

Askel eteen, kaksi taakse. Tämän sanottuaan Paalanen joutuu peruuttamaan takaisin lähtöasetelmaan. Tutkijoiden on syötävä sanansa, sillä vaikka ”nuorista miehistä 70 % ja naisista 43 % oli katsonut pornovideoita edeltäneen vuoden aikana”, ”yhdyntöjen määrät ovat laskeneet 2000-luvulle tultaessa”, ”ihmiset ovat yhä tyytymättömiä seksielämänsä”, ”seksuaalinen haluttomuus on lisääntynyt”, ja nuortenkin parisuhdeuskollisuus on taas aivan toisella tavalla rautaa kuin takavuosina. Vapautuminen ja porno eivät siis oleetkaan oikotie onneen?

Puheet kulttuurintutkimuksen käsitteellisestä höttöisyydestä ovat vanhoja kuin vesi, mutta todella utuiseksi se äityy silloin, kun rajanylitykset vievät *teologian* puolelle. Paalanen nimittäin kutsuu näitä kiusallisia tutkimustuloksia ”suureksi mysteeriksi”, mitä voitaneen kyllä pitää johtopäätöksenä, muttei sentään ratkaisuna.

Kontulan tekstiä hieman kauempaa katsovalle tulokset sen sijaan eivät ole mikään mysteeri. Paalanenkin toteaa Kontulan toteavan, että ”yhdyntöjen vähenemistä paikkaamaan on noussut roimasti lisääntynyt itsetyytytyks”. Vapautuminen ja pornon suosio eivät siis johtaneetkaan parisuhdesekin kukoistukseen vaan sooloseksiin parisuhdeessa. Kaupungin avain onkin siis luovutettava vanhoillisille piireille, ja ”vapautumisen trendit” satavat puritaanien laariin. Mitä siis olikaan todistettava – *Q.E.D.*?